

Міністерство всеохоплюючої оборони

ОЛЕКСІЙ РЕЗНІКОВ

Міністр оборони України

2022-08-25

Шість місяців героїчного опору повномасштабному російському вторгненню засвідчили незламність духу українського народу та високий професіоналізм усіх складових сил оборони України – ЗСУ, НГУ, ГУР МО, СБУ, Національної поліції, ДПСУ, СЗРУ, УДО та інших.

Пройдено шлях, який варто проаналізувати, щоб тримати курс, який приведе нас до перемоги у цій війні.

Сьогодні відвертим непорозумінням виглядають оцінки високих посадовців та поважних структур, які взимку 2022 року відводили 72 години на захоплення Києва і пару тижнів на падіння всієї України.

У цьому також були впевнені і у Кремлі. Російські солдати везли з собою парадну форму, щоб пройти по Хрещатику. Реальність виявилася зовсім іншою. Як і "парад" колись "другої армії світу" в Києві.

Чому і партнери, і вороги помилилися? Чим Україна їх здивувала?

Йдеться про недооцінку як мінімум трьох чинників.

По-перше, у російських окупантів **не вийшло паралізувати українську владу** ні в психологічному, ні в технічному вимірах. **Жодного дня за останні 6 місяців, у тому числі – у перші шоківі дні – українська влада не втрачала контроль над країною. Зберігала керованість усіх**

ключових процесів та забезпечувала управління обороною. **Державні інституції продемонстрували стійкість**, яку на заході та в Росії не врахували.

Значною мірою цьому "допомогла" пандемія COVID-19, яка навчила нас працювати та ухвалювати рішення дистанційно.

Прем'єр-міністр Денис **Шмигаль** організував безперебійну роботу Уряду у надскладних умовах, коли доводилось відповідати на безпрецедентні виклики. Завдяки лідерству Михайла **Федорова** ми встигли оцифрувати багато процесів. Водночас змогли захистити системи зв'язку та цифрову інфраструктуру, які були атаковані першими, ще до спроб знищити нашу авіацію та ППО.

По-друге, багато хто розглядав напад Росії на Україну як війну "великої радянської армії" проти "маленької радянської армії". Де "маленька армія" виглядала приреченою.

Не врахували, що Україна вже 8 років знаходилася де-факто у стані війни і здобула бойовий досвід. Так само протягом цих років ми багато вчилися у колег з НАТО. Наша армія не повною, але значною мірою змінилася.

На перші ролі у ній виходять українські військові професіонали, які отримали освіту вже після 1991 року і зростали під час реальної війни. Збільшується частка офіцерів, від лейтенантів до генералів з адміралами, старшин та сержантів, які сформовані без радянського спадку, в іншій традиції. Багато з них стали справжніми лідерами на полі бою.

По-третє, **найголовніше – недооцінили українське суспільство**, яке пройшло ще більший шлях трансформацій, ніж влада та армія. Власне, **зміни у суспільстві є джерелом і гарантією стійкості змін у державних інституціях.**

Українське суспільство – по-справжньому вільне. Коли у бою зустрічаються вільні люди, які б'ються за свою землю та свої родини, з путінськими рабами, перевага на боці українців. Влада і армія спираються на вільний народ, цей зв'язок в Україні нерозривний. Зокрема, **нашою суперзброєю, яку ворог не зміг прорахувати, стали волонтери.** Їх внесок та внесок простих людей неоціненний, він вже буквально на космічному рівні.

Згадайте, ще у 2021 році, коли почала з'являтися інформація про ризики вторгнення, обов'язковою передумовою успіху інтервентів називали внутрішню дестабілізацію в Україні. Дестабілізація мала стала першим

етапом ескалації. Проте українці витримали тиск і продемонстрували справжню єдність, зламавши плани ворога.

Отже, оцінки будували на кількісних показниках, недостатньо врахувавши якісні зміни. Це дивно.

Адже Україна вже давно не "пострадянська" країна і не "маленька Росія". Книга президента України Леоніда Кучми "Україна – не Росія" вийшла 19 років тому. За цей час багато що сталося, виросло нове покоління.

Успіхи державотворення та сьогоднішні перемоги на полі бою не в останній мірі пов'язані саме з впливом вільного світу, з західним інвестиціями у широкому розумінні за 30 років.

Тобто Україна – це вже історія успіху і Заходу також. Побачити Україну як свій успіх, що вже стався, і повірити в неї багатьом у Європі чи Америці заважають страх і штучні стереотипи, нав'язані Росією та агентами її впливу.

Таким чином, на загальнополітичному рівні базовою **умовою нашого успіху стане продовження трансформацій**, які вже створили нам запас міцності навіть в умовах переважаючих сил ворога. **У цьому контексті справедливий суд і боротьба з корупцією – це так само елементи зміцнення оборони. Бо корупціонер на війні – це мародер.**

Якщо взяти більш вузький аспект, власне оборону як відсіч ворогу, треба виокремити кілька складових.

Перше.

Стаття 17 Конституції України чітко визначає, що **захист суверенітету та територіальної цілісності нашої країни є справою всього українського народу. Кожного громадянина без винятків.**

Одночасно у *Стратегії воєнної безпеки України* у якості базового постулату закладено **принцип всеохоплюючої оборони**. Який прямо передбачає використання для відсічі агресії всього потенціалу держави та суспільства.

Це було записано в документах, але, якщо бути відвертим, багатьма сприймалося як певна абстракція.

Після 24 лютого 2022 року значно більше людей усвідомило, що все змінилося. **Якщо ми дійсно хочемо зберегти свою країну при такому**

сусідстві, треба бути постійно готовим до тотальної оборони. Яка буде справою не тільки професійних військових, а усіх громадян.

Кожному доведеться принести в жертву заради України частину комфорту, частину звичного життя. Так, як було раніше, вже не буде.

Завданням держави є розгортання системи норм і механізмів, які забезпечать підготовку громадян та їхню участь у всеохоплюючій обороні.

Наприклад, за 6 місяців ми маємо досвід участі у бойових діях підрозділів Сил ТрО. З цього досвіду вже зроблено висновки.

На порядку денному **унормування обігу зброї**, формування стрілецької культури. Укриття в спорудах тепер дійсно стають необхідністю. Відбудуться зміни в медичній інфраструктурі, освіті (як по змісту, так і по формі).

Наявність військової підготовки повинна стати однією з обов'язкових вимог для роботи на державній службі, а також для балотування на виборні посади в органах місцевого самоврядування, в Парламент, суди тощо.

Усі сфери мають бути проаналізовані через призму необхідності бути готовим до оборони. Можна застосувати до цих процесів термін "розумна мілітаризація". Адже "мілітаризація" в Ізраїлі, Швеції, Швейцарії з одного боку та Росії і Північній Кореї з іншого мають принципові відмінності. Важливо не втратити суть.

Друге. Що стосується власне Міністерства оборони.

Нагадаю, що Міноборони є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику з питань національної безпеки у воєнній сфері, сферах оборони і військового будівництва у мирний час та особливий період.

Зміна масштабу викликів потребує зміни підходів.

Першочерговим завданням є завершення переходу від "міністерства армії" до власне "міністерства оборони". Яке має опікуватися не тільки військовослужбовцями і забезпеченням бойових дій, а усім спектром питань щодо підготовки країни до **тотальної оборони.**

Взаємодія з цивільними тут не менш важлива. А це питання інформаційної політики, просвіти, співпраці з громадами та інституціями громадянського суспільства тощо. Це тісна взаємодія з Міністерством ветеранів щодо нової ветеранської політики.

У цьому плані багато зроблено колегами, які працювали на цій посаді до мене. Але **досі існують моменти, які заважають гармонійній роботі Міноборони, як цивільного органу влади, що формує політики, здійснює військово-політичне та адміністративне управління Збройними силами, та Генерального штабу, як органу суто військового управління.**

Частина питань стосуються змін до законодавства та нормативних документів, перерозподілу функцій, усунення дублювання. Інша частина – зміна загальної культури взаємодії. На це потрібен час і оновлення кадрів.

Наприклад, періодично як міністр я стикаюся з явищами чи практиками, які вважаю нелогічними та шкідливими. Запитую, чим це унормовано? Дуже часто – нічим, просто це така традиція, яка колись почалася. Деякі "традиції" доводиться викорінювати разом з їхніми носіями.

Третє. Розвиток співпраці з партнерами.

Ще під час призначення на посаду, **я визначив одним зі своїх пріоритетів забезпечення інтеграції до НАТО де-факто.** У березні 2022 року ми запропонувати партнерам логіку, яка кожен день навіть під час війни робить нашу армію все більш взаємосумісною з арміями країн НАТО.

Якщо взимку ми зустрічали ворога з кількома видами ПТРК та ПЗРК (яких наразі десятки), то сьогодні українські воїни б'ють російських окупантів з допомогою 7 різних видів артилерії 155-мм калібру, що нараховують сотні гармат і САУ, трьох видів систем MLRS, протикорабельних та антирадарних ракет, систем контрбатареїної боротьби, сучасних БПЛА, західної бронетехніки тощо. Невдовзі нашу оборону посилять сучасні системи ППО – NASAMS та Iris-T.

Підкреслюю – це відбулося менш, ніж за 6 місяців.

Коли ми розпочинали дискусію по кожній з описаних вище категорій зброї, відповідь була однаковою – ви це не отримаєте, це неможливо. Виявилось, що з часом можливо, якщо Україна буде ефективною і наполегливою. Прорив було здійснено завдяки особистому залученню 24/7 Президента України Володимира Зеленського, наших дипломатів на чолі з Дмитром Кулебою та українських аташе з питань оборони, які працюють у системі Міноборони. Кожен робив максимум на своєму рівні.

Сьогодні триває дискусія щодо отримання від партнерів танків, авіації, далекобійних ракет тощо. Особливість теперішнього етапу в тому, що ці кроки значно поглиблюють інтеграцію. Адже, розбудова сучасної авіації та

систем ППО/ПРО – це стратегічне завдання на роки. Його можна вирішити тільки шляхом інтеграції до європейського безпекового простору.

Фактично йдеться про зняття останніх бар'єрів, коли українська армія вже не буде сприйматися як щось окреме від сил оборони Європи. **Для успіху потрібно, щоб Європа усвідомила: Україна є щитом на сході, який потрібно зміцнювати.**

Над цим вже іде системна робота.

Завдяки лідерству США та особисто міністра оборони Ллойда Остіна III започатковано формат "Рамштайн", який забезпечує координацію допомоги Україні від 50 країн. Працює механізм донорських конференцій, який було запущено завдяки лідерству Великої Британії та особисто міністра оборони Бена Воллеса. Нещодавно завдяки ініціативі Данії та особисто міністра оборони Мортена Бедскова цю співпрацю було поглиблено у Копенгагені на зустрічі партнерів України з Північної Європи.

Україна отримала всебічну підтримку від Уряду та народу Польщі, від наших друзів з Литви, Латвії та Естонії. Ми розвиваємо партнерство з багатьма країнами, перераховуючи, я кожен раз боюсь когось забути.

Крім обговорення нагальних потреб української армії, ми ведемо діалог про довгострокові програми співпраці. Які включають питання виробництва ОВТ, ремонту, системного навчання наших військових тощо.

Отже, рецепт перемоги – це:

- 1) Збереження єдності українців;
- 2) **Зміна суспільної свідомості, перехід на рейки всеохоплюючої оборони шляхом розумної мілітаризації;**
- 3) Системна **інтеграція до європейського безпекового простору** з функцією ключового елемента оборони Європи на сході;
- 4) **Поглиблення реформ, чесний суд, нульова толерантність до корупції.**

Хочу підкреслити.

Сьогодні ми маємо можливість планувати, думати про майбутнє завдяки тим, хто тримає і тримає фронт всі ці 6 місяців. У Харкові, Маріуполі, Ізюмі, Волновасі, Чернігові, Охтирці, Сєвєродонецьку, Гостомелі, Сумах, Херсоні та Миколаєві, Ірпені, Лисичанську, на

Мощуні, у сотнях інших населених пунктів. І битва ще не закінчилася.
Основні події – попереду.

Тисячі наших героїв поклали свої життя, щоб Україна мала шанс сама визначати майбутнє. Сотні наших людей в полоні, і ми боремося за них. Попереду нас ще чекають втрати, біль і багато праці за межею можливостей.

Це треба пам'ятати. Бо коли небезпека відступає, у декого виникає спокуса забути, якої ціною і чийми зусиллями Україна вистояла.

Захисники і захисниці, рятувальники, медики, волонтери, держслужбовці і працівники органів місцевого самоврядування, комунальники, бізнес – сьогодні усі тримають удар.

Українці вже показали, що **разом ми – нездоланна сила**.

Ми обов'язково здобудемо спільну перемогу, яку відсвяткуємо у Луганську, у Севастополі, у відбудованому Харкові і відродженому Маріуполі.

Ми повернемо наших людей. Звільнимо вкрадених росіянами українських дітей. Покараємо злочинців.

І згадаємо незлими тихим словом усіх, хто бився у різні часи, щоб Україна відбулась.
